

Jiří Vinopal

Posudek na diplomovou práci:

Tomáš Křap: Fenomén radikálních fotbalových fanoušků

Diplomová práce Tomáše Křapa se zabývá tématem aktuálním, zajímavým a společensky závažným – problematikou fotbalových fanoušků a speciálně jejich radikálních skupin. Jak autor poznamenává, své poznatky čerpá z vlastních zkušeností dlouholetého fotbalového diváka, což by mohl být vhodný startovní bod odborného pojednání o tomto fenoménu.

Bohužel však musím konstatovat, že práce trpí nedostatky jak v rovině teoretické, tak empirické. V první řadě nemá jasně definovaný cíl, respektive nemá cíl definovaný v podobě poznání, ke kterému by měla směřovat, informace, kterou by měla poskytnout, nebo účelu, ke kterému by měla být využitelná. Proto také není zřejmá koncepce práce a důvody pro zmiňování mnoha souvisejících oblastí. Autor v práci nepřináší nic vlastního (a to ani v rovině teorie, koncepce, hypotézy, výsledků výzkumu, nebo typologie předmětu zkoumání).

Poznámky k teoretické části

Autor v práci zmiňuje celou řadu teoretických koncepcí, což nepochybně signalizuje jeho základní vědomí složitosti sociální reality a nemožnosti pochopit jakýkoli sociální fenomén bez zkoumání jeho souvislostí. V rámci textu však použité teoretické koncepce působí velmi často samoučelně. Jejich citace vychází ze sekundárních (např. s. 51, s. 57, s. 65) či dokonce terciárních (s.52, s. 63) zdrojů, prakticky nikde nedochází k aplikacím teorií na současný stav sledovaného jevu, teorie a koncepce nejsou dány do vzájemných vazeb a souvislostí, nejsou kladeny vedle sebe ani proti sobě...

O nekonceptčnosti práce svědčí kupříkladu skutečnost, základní terminus technicus celého díla – „fotbalové chuligánství“ – není nikde objasněn. Až na s. 50 se čtenář dozvídá o jeho původu a genezi v souvislosti s kopanou v Anglii, s jeho českým významem, historií a konotacemi není seznámen vůbec (a to ani v odkazu na zdrojovou literaturu).

V subkapitole 3.2 se autor například věnuje „popsání, ..., důležitých vlivů ovlivňujících chuligánské chování.“ (s. 53), nicméně již od následující strany 54 o fotbalovém chuligánství čtenář neuslyší ani v souvislosti s vrozenými osobnostními dispozicemi (kap. 3.2.1), ani rodinnou výchovou (kap. 3.2.2), ani školou (kap. 3.2.3), ani se skupinami, subkulturami a hnutími mládeže (kap. 3.2.4). Ústřední téma práce – fotbalové chuligánství - není přímo zpracováno ani do následujících teorií sociální deviance (kap. 3.3), labelingu (kap. 3.3.1) nebo

anomie (kap. 3.3.2), a proto se i se samotným pojmem „fotbalový chuligán“ čtenář opět setkává až na straně 65 a to ještě ve velmi pochybné konstrukci „Osmičlenná skupina, např. fotbalových chuligánů, je dost velká na to,...“. V kapitole 3. se tak čtenář dozví základní učebnicové (a často bohužel také učebnicově vyložené) informace o davech, subkulturách, delikvenci nebo kriminalitě, prakticky nic však o vztahu těchto koncepcí k jevům fotbalového chuligánství (např. proč aliance různých skupin v některých zemích funguje a v některých nikoli (s. 52)).

Další ukázkou nekonceptčnosti práce je např. subkap. 2.4.3., na jejímž začátku autor oznamuje: „Nyní bych se rád zastavil u prezentace české hooligans scény, a to především na internetu.“ (s. 37) (aniž by vůbec vysvětlil proč; proč právě toto je důležité v kontextu práce), aby vzápětí slíbil „analýzu internetových stránek radikálních fanoušků“ (s. 37) (aniž by ovšem upřesnil, jakou analýzu provedl - pouze nechá čtenáře domýšlet, že jde o analýzu obsahovou), kterou ovšem tak jako tak nikde v textu neprovádí! Namísto toho se čtenář dozví, co je obsahem „nejznámější a nejspíš také nejnavštěvovanější“ (s. 37) internetové stránky českých chuligánů, a získá internetové adresy „dalších internetových stránek českých chuligánů“ (s. 38)

Nekonceptnost však bohužel není jejím jediným nedostatkem práce, domnívám se, že kromě ní jí chybí také invence.

Například subkapitola 1.1 obsahuje několik typologií fotbalového chuligánství, všechny jsou však převzaté z jiných zdrojů a to většinou zahraničních. U práce tohoto typu bych očekával alespoň nějaký originální přínos k typologiím dosavadním, pokud ne rovnou vytvoření typologie vlastní, která by byla aplikovatelná na současné české poměry. Namísto toho autor uvádí přehled typologií cizích autorů, a to ještě občas v takové stručnosti (s. 13 – 16), že se možnost jejich základního pochopení míjí účinkem. Nedostatečný zájem o typologizaci vlastního předmětu zkoumání pak vede k zásadním problémům s označováním skupin a jevů o kterých je pojednáváno dále. V některých chvílích se proto zdá, že autor označení používá striktně v jejich dříve definovaném významu (např. „rowdies“ na s. 33), jindy zase jen velice volně (např. „ultras“ na s. 26).

Podobně by mohl čtenář očekávat skutečnou typologizaci forem chuligánství od subkapitoly 2.5., tj. jejich detailnější popis, vysvětlení, navázání na různé skupiny, zdroje, důsledky atp. Takové strukturace a plánovitého zpracování textu se však nedočká a namísto toho proběhne několika málo stručnými poukazy na tak zásadní témata jako je rasismus, organizovaný zločin nebo vyzbrojení chuligánských gangů.

Způsob výběru zemí pro analýzu fotbalového chuligánství mimo Anglii není dostatečně vysvětlen; není objasněno, proč jsou zařazeny právě tyto a ne jiné země, není provedeno jejich alespoň základní porovnání v obecných znacích.

Subkapitola 3.4 má v práci nepochybně své místo, poněkud nepochopitelně ji však autor neřadí do části o kořenech a vývoji chuligánství, nýbrž až zcela mimo kontext do závěru práce. Kromě toho i v této subkapitole chybí jakékoli provázání se současnou situací v České republice a proto i ona vyznívá bohužel dosti samoučelně.

Poznámky k empirické části

Nevím, zda autor neměl k dispozici další proměnné výzkumu, nebo zda zkrátka další související proměnné ani nebyly zjišťovány..., každopádně vypadá empirický zájem o problematiku vnímání alkoholu na stadionech opět dosti samoučelně, když dosud bylo o tomto aspektu učiněno nanejvýše několik drobných zmínek. Autor tak nevysvětluje vztah mezi tímto empirickým zkoumáním a celkovým tématem práce, nevčleňuje otázku vnímání alkoholu do žádné z dosavadních teorií, nevysvětluje, proč je to najednou tak důležité.

Sama analýza empirického materiálu vyznívá velmi triviálně a doprovodné komentáře příliš nepřesvědčují o hlubší obeznámenosti s (byť stále ještě zcela základními) metodami, které jsou použity. Prezentace tabulek přesně v podobě výstupů z SPSS nesignalizuje příliš velkou snahu názorně přiblížit výsledky čtenáři. Komentáře k adjustovaným reziduíům nejsou přesvědčivé - proč například adj. residua „odhalují, že statisticky významní jsou pro nás především muži“? (s. 76), když významné hodnoty se už z logiky analýzy dichotomické proměnné objevují i u žen? Na vysoký podíl nízké obsazených polí v kontingenční tabulce je sice poukázáno (s. 77), z hlediska další práce s daty (např. sloučení kategorií) to však pro autora nic neznamená... Konečně, k označení vztahu ordinálního znaku s dichotomickým (pohlaví), jako nepřímá závislost (a to dokonce opakovaně na str. 76), snad došlo omylem...

Na s. 48 chybí doklad (odkaz, data z výzkumu atp.) rezolutního konstatování, že „neexistuje přímý vztah mezi fotbalovým chuligánstvím a sociálním prostředím,...“

Závěr

Závěrečné hodnocení práce nemůže být po uvedených připomínkách příliš kladné. Přesto se domnívám, že autor by měl dostat šanci vyjádřit se k nim u obhajoby a pro případ, že se mu podaří uspokojivým způsobem námitky vyvrátit, navrhuji práci hodnotit jako dobrou.

17. 5. 2007, Praha

Jiří Vinopal

